

BUDAI ALI BASA HISTÓRIÁJA

Tinódi Lantos Sebestyén

Drégely ostroma, Szondi testamentuma

A szakasz fő témája

Ali pasa seregének újjászervezése Budán, Drégely (Drégel) várának megszállása és ágyúzása, Szondi György elszánt védekezése, valamint a hős kapitány utolsó akarata (testamentuma) az apródjairól.

Mi történik ebben a blokkban? (Tartalmi összefoglaló)

- **45–56. sor:** Tinódi lezárja a veszprémi szálát: figyelmeztet, hogy soha ne higgyünk a török szavának. Ali pasa ezután a seregével megpihen Óbudán (Skambriában), majd Budán egy hatalmas, 12 ezer fős hadsereget gyűjt össze szandzsákbégekkel és vajdákkal megerősítve.
- **57–68. sor:** A török sereg megérkezik Drégely vára alá. Ali 4 ágyúval és 6 tarackal löni kezdi a falakat. Kiderül, hogy Szondi György porkoláb társa, Bekefalusi Gergely pont az ostrom előtt hazament, és már nem tudott visszajutni a lezárt várba. A törökök lerombolják a vár szép, magas tornyát, amely alatt életét veszti Szondi egyik legkedvesebb vitéze, Zoltai János.
- **69–76. sor:** Ali megindítja löni a falakat és az első rohamot, de Szondi és emberei visszaverik őket – rengeteg török meghal. Szondi már ekkor elhatározza: életét adja a várért, de nem adja fel. Ali látva a kemény ellenállást, egy oroszfalui papot küld követségbe Szondihoz, hogy adja fel a várat szabad elvonulásért cserbe. Szondi válasza rövid és büszke: „*Már késén költ ahhoz!*” (elkéstél, nem alkuszom).
- **77–84. sor:** Szondi érzi a vég közeledtét, ezért végrendelkezik (testamentumot tesz). Előhívhatja két énekes apródját (fiatal szolgáját). Elhatározza, hogy elküldi őket Ali pasához azzal a kéréssel, hogy a pasa neveljen belőlük vitézt, őt magát pedig a csata után tisztességgel temettesse el.

BUDAI ALI BASA HISTÓRIÁJA

Tinódi Lantos Sebestyén

Fontosabb régi szavak és magyarázatuk

- **Skambriában:** Sicambria (Szikambria), Óbuda humanista, fiktív latin elnevezése a középkorban (a krónikák szerint Attila hun király városa volt)
- **Fövön legelének:** A fűvön legeltették a lovaikat, azaz pihentették a sereget.
- **Szancsákok, békők:** Szandzsákbégek és bégek; török katonai és közigazgatási vezetők.
- **Taraszka:** Tarack; kisebb méretű, ostromoknál használt tüzérségi löveg (ágyú).
- **El-kirekedött vala:** Kirekedt a várból, kívül maradt az ostromgyűrűn.
- **Apródgyát:** Apródjait; a várban nevelkedő, nemesi származású fiatal fiúkat.
- **Testamentomot:** Végrendeletet.

Érdekességek

Ez a szakasz (különösen a 73–84. sor) volt a közvetlen ihletője Arany János híres, *Szondi két apródja* című balladájának! Arany szinte szó szerint átemelte Tinóditól az apródok elküldését és Szondi büszke visszautasítását.

Történelmi háttér

Drégely vára valójában nem igazi hadi erődítmény, hanem eredetileg az esztergomi érsek vadászkastélya volt. Szondi György pontosan tudta, hogy a 12 ezres török sereg ellen semmi esélye sincs, és hogy külső segítségre nem számíthat. A helyzet reménytelensége ellenére a megadás helyett a keresztény lovagi erényt és a végsőig való kitartást választotta.

Történelem: A végvári túlerő és a lovagi végrendelet

Milyen katonai erőviszonyok jellemezték Drégely ostromát Ali pasa és Szondi György között, és miért volt jogilag és morálisan fontos Szondi utolsó akarata (testamentuma)?

Irodalom: A drámai feszültség és a büszke elszántság szavai

Hogyan építi fel Tinódi a drámai feszültséget a török rohamok ábrázolásakor, és milyen szavakkal mutatja be Szondi György megalkuvást nem tűrő, büszke jellemét?

Kreatív: A visszautasított alkudozás

Képzeljétek el a pillanatot Drégely omladozó várudvarán, amikor az oroszfalui pap átadja Ali pasa békés ajánlatát, de Szondi György büszkén hátat fordít neki, és a fegyveréhez nyúl. Írjátok le 3 mondatban, hogyan változik meg a vár hangulata!

2. RÉSZ
(45–84. sor)

BUDAI ALI BASA HISTÓRIÁJA

Tinódi Lantos Sebestyén

Példa Válasz:

Történelem:

Drégely ostrománál az erőviszonyok végletesen aránytalanok voltak: Ali pasa egy hatalmas, jól felszerelt, körülbelül 12 ezer fős reguláris sereggel érkezett a vár alá, miközben Szondi György mindössze 146-150 katonával és néhány könnyű tüzérségi eszközzel próbálta tartani az állásait. Drégely ráadásul nem is igazi erődtény, hanem egy gyenge falú, középkori vadászkastély volt, ami teljesen esélytelené tette a védelmet a török nehéztüzérséggel szemben.

Szondi utolsó akarata, azaz a testamentuma két okból is létfontosságú volt: egyrészt biztosítani akarta hűséges énekes apródjainak a túlélését és a jövőt az ellenséges táborban (mivel tudta, hogy a keresztény oldalon nem marad senkijük), másrészt mint elkötelezett lovag, a tisztességes keresztény temetéssel akarta megőrizni katonai becsületét a biztos halál után is.

Irodalom:

Tinódi a feszültséget a pusztítás fokozásával és a hanghatások érzékeltetésével építi fel: leírja, hogyan hozzák a törökök a „taraszkokat és nagy álgúkat”, majd bemutatja a vár legszebb jelképének, a „szép magas toronynak” a ledőlését, ami alatt a legkedvesebb vitéz is szörnyethal. A hangulat a végletekig feszültté válik, amikor a törökök elárasztják a falakat.

Szondi büszke, hajlíthatatlan jellemét Tinódi a követségbe küldött papnak adott válaszával csúcsosítja ki. Amikor Ali szabad elvonulást ígér a megadásért, Szondi nem kezd alkudozni, hanem ridegen és elszántan kijelenti: „Már késén költ ahhoz!” (elkéstél ezzel, nincs egyezség). Ez a rövid, csattanós mondat tökéletesen kifejezi, hogy Szondi számára a megadás fel sem merülhet opcióként, és lelkieken már felkészült a vértanúhalálra.

Kreatív:

A falak résein betörő lőporfüstben a pap reszkető szavai egy pillanatra elhozták a megmenekülés halvány reményét a puskaporos udvarra. Amikor azonban Szondi György villámzó tekintettel, szárazon visszautasította az ajánlatot és a kardja markolatára csapott, a katonák arcáról azonnal eltűnt minden kétség. A megadás illúzióját egy szempillantás alatt söpörte el a tiszta, lovagias elszántság, és az omladozó kastély falai közé beköltözött a hősök halálra készülő, ünnepélyes és rettenthetetlen nyugalma.